

MERYEM SURESİNDEKİ MUKATTAA HARFLERİ

كهيعص

Ünlü İslam bilgini Taberi, tefsirinde, mukattaa harfleri ile ilgili, Abdullah b. Abbas, Said b. Cübeyr ve Abdullah b. Mesud'dan şu görüşü nakletmiştir: “Her bir harf, bir ismin veya bir fiilin parçasıdır. Bu harflerden her biri diğer harfin manasının dışında bir mana ifade etmektedir!”¹ Taberi, Allah'ın Araplara, onların anlayamayacakları harfleri vahyetmiş olduğuna, yani mukattaa harflerinin bir “sır” olduğuna inanmıyordu; ona göre, böyle bir şeyi iddia etmek, Allah'ı, insanlara anlamadıkları bir dil ile hitap etmekle ve peygamberi de, Kuran'ı açıklama görevini yerine getirmemekle itham etmek demektir.²

Bu makalede, Meryem suresinin başındaki mukattaa harfleri ile surenin muhtevası arasındaki muhtemel ilişkiyi çözmeye çalışarak, bu harflerin hangi isim ve fiillerin kısaltması olabileceğine dair bir sonuç elde etmeye çalışacağım.

---

¹ Önen H. Taberi Tefsirinde Dirayet. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.

² Aydın A. İbn Cerir et-Taberi'nin Kuran Anlayışı ve Tevil Tercihleri. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.

Kef (ك) harfi, “**avuç içi**” tasvirinden türemiştir.³ Keff (كف) kelimesi de, Kuran’da, 13/14. ve 18/42. ayetlerde, “avuç” anlamında kullanılmıştır. Ayrıca, Arapçada, bu kökten türeyen ve **istemek, talep etmek** anlamlarına gelen çeşitli fiiller mevcuttur (*tekeffefe, istekeffe* gibi). Meryem suresi de, Zekeriyya peygamberin **duasıyla** başlar:

“Kulu Zekeriyya’ya, Rabbinin rahmetinin zikridir! Hani bir zamanlar, Rabbine gizli bir nida ile **nida etmişti**. Demiřti ki: <<Rabbim! Doęrusu kemiklerim eridi ve salar ağardı. Rabbim sana **dua** ile hiç bedbaht olmadım. Doęrusu ben arkamdan gelen yakınlarıma endişeliyim. Karım kısır oldu. Bana katından bir veli bağışla. Bana ve Yakub ailesine varis olur. Onu razı olunan kıl!”

---

³ Benner JA. The Ancient Hebrew Lexicon of the Bible. Hebrew Letters, Words and Roots Defined Within Their Ancient Cultural Context. Jeff A. Benner, 2005.

He (ה) harfi, **bir şeye veya bir kimseye işaret** ediyormuşçasına “kollarını yukarı doğru kaldırmış bir adam” resminden türemiştir.⁴ “**İşte bakın!**” anlamına gelir. Bir kimsenin **önemli bir şey gördüğü zaman**, kollarını uzatarak ve iç çekerek, **şuna bakın**, demesinin; o şeyi **işaret etmesinin** tasviridir. Bu anlamından ötürü, İngilizcedeki “the” ön eki gibi, İbranicedeki he harfi de kelimelerin önüne gelerek onları “belirli” kılar. Bu kapsamda, açığa vurmak, ifşa etmek, belli etmek, meydana çıkarmak gibi manaları vardır. Arapçada, 3. şahıs zamiri olarak “o” manasına gelir ve ayrıca işaret isimlerinde de kullanılır. Arap dili ve kıraat bilgini el-Maleki (ö. 702/1302), هُوَ , هِيَ , هُمْ , هُنَّ (o, onlar) vb. zamirlerde asıl zamirin he (ה) olduğunu; vav, ye, mim ve nun harflerinin hareke beyanı için getirildiğini söylemiştir.⁵ Arapçada ayet kelimesinin anlamı, he harfinin taşıdığı anlama son derece yakındır. Bu kelime, gerçekliği açık olan her şey için kullanılır ve apaçık alamet manasına gelir (Müfredat). Sözlüklere baktığımızda, nişan, alamet koymak, kastetmek, yönelmek kökünden alamet, ibret, **işaret**, mucize vb. anlamları olduğunu görebiliriz.

Meryem suresinde, Zekeriyya duasının ardından, Allah’tan **bir ayet (işaret, alamet)** ister: “Dedi ki: <<Rabbim! Bana bir **işaret** kıl!>> Dedi ki: <<Senin **işaretin**, sapsağlam halde, insanlarla 3 gece konuşmamandır.>>”

Yahya (a.s.), yaşlı bir erkekle kısır bir kadından dünyaya gelmiştir. İsa (a.s.) da babasız dünyaya gelmiştir. Her ikisi de Allah’ın birer ayetidir. He harfinin **işareti**, aynı zamanda, bu iki peygamber için de olabilir.

⁴Benner JA. The Ancient Hebrew Language and Alphabet: Understanding the Ancient Hebrew Language of the Bible Based on Ancient Hebrew Culture and Thought. Jeff A. Benner, 2004.

⁵ TDV İslam Ansiklopedisi, hâ maddesi, cilt: 14, sayfa: 336.

يحيى

Meryem suresi, Zekeriyya'nın duası ve bahsettiğimiz işaretin ardından Yahya (a.s.) peygamberin özelliklerinden bahsedilerek devam eder. Bu durum, bizi, “kef” ve “he” harflerinin ardından gelen ye (ي) harfinin, Yahya peygamberin isminin kısaltması olabileceği sonucuna götürür. Makalenin başında da ifade ettiğimiz gibi, mukattaa harfleri belli isimlerin kısaltılmış formu olabilir. Bu durum, eski Arap şiirinde de yaygın olarak vardı⁶. Belagat ilminde buna “**iktita**” denir. İktita için, kelimenin sonundan bir iki harf atılarak veya bazen kelimenin sadece ilk harfi söylenerek bir kısaltma yapılır.

عيسى ابن مريم

Meryem suresinin başındaki mukattaa harflerinden “ayn” harfi de, “ye” harfinde olduğu gibi, bir kısaltma olabilir (iktita). Nitekim sure, Yahya (a.s.) peygamberin mucizevi doğumunun ardından, İsa (a.s.) peygamberin mucizevi doğumunu anlatarak devam etmekte ve böylece surenin başındaki mukattaa harflerinin sıralanışı ile surenin muhtevası arasında dikkat çekici bir uyum söz konusu olmaktadır.

---

⁶ TDV İslam Ansiklopedisi, iktita maddesi, cilt: 22, sayfa: 59.

ص

Yahya (a.s.) ve İsa (a.s.), doğumları mucizevi bir biçimde gerçekleşmiş iki peygamberdir. Meryem suresinde, bu iki peygamberin doğum kıssası anlatıldıktan sonra, başka peygamberlerden de bahsedilmektedir. Ancak, surenin başında, Yahya (a.s.) ve İsa (a.s.) peygamberin isimlerinin kısaltılmış formu olmaya aday “ye” ve “ayn” harflerinden sonra gelen tek bir harf vardır: sad (ص). Burada bir ismin değil; muhtemelen “genel” bir sıfatın kısaltılmasıyla karşı karşıyayız: صدق

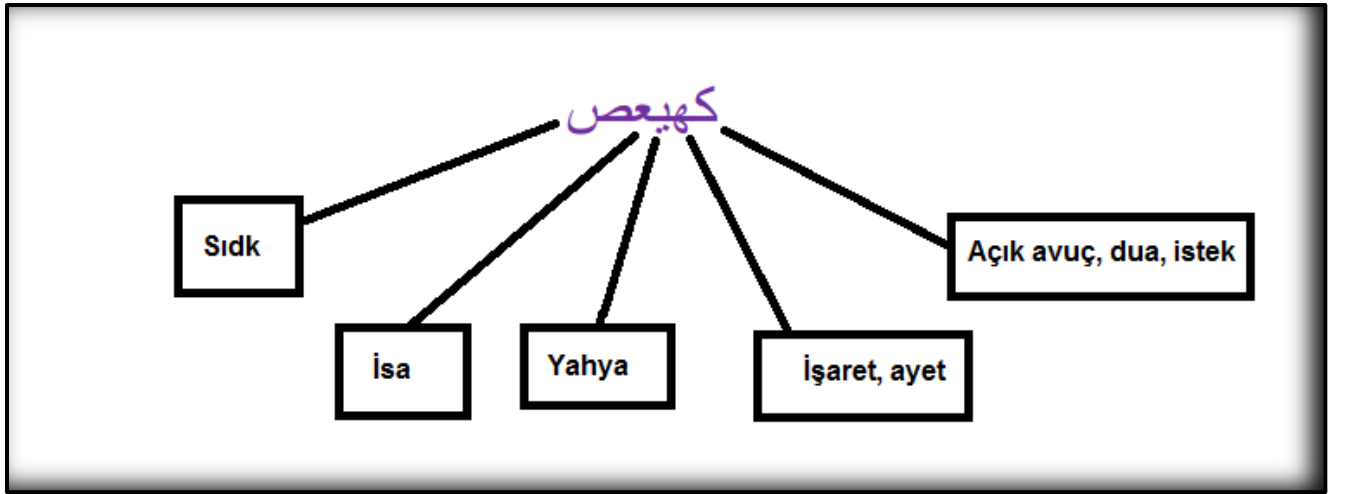
“Kitapta İbrahim’i zikret! Gerçekten o, sıddık idi, bir peygamberdi.” (19/41)

“Ona İshak’ı ve Yakub’u bağışladık... Onlar için yüksek bir sıdk dili kıldık!” (19/49-50)

“Kitapta İsmail’i zikret! Gerçekten o, vaadine sadık idi.” (19/54)

“Kitapta İdris’i zikret! Gerçekten o, sıddık idi, bir peygamberdi.” (19/56)

Sonuç olarak, Meryem suresinin başındaki mukattaa harfleri ile surenin muhtevası arasında dikkat çekici bir uyum olduğu görülmektedir.

En doğrusunu Allah bilir!